

POSTANOWIENIE

Dnia 3 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wojciechowski

Protokolant inspektor sądowy Anna Tarasiuk

po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej z udziałem prokuratora Radosława Ignatiewa z Instytutu Pamięci Narodowej Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Białymstoku, na posiedzeniu jawnym w dniu 3 grudnia 2024 r., wniosku Naczelnika Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Białymstoku o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokuratora Naczelnej Prokuratury Wojskowej w stanie spoczynku X.Y. za czyn z art. 18 § 2 k.k. w zw. z art. 231 § 1 k.k. w zb. z art. 189 § 2 k.k. w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. 2021, poz. 177– dalej powoływana jako: „ustawa o IPN”)

postanowił:

- 1. na podstawie art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k. w zw. z z art. 171 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze, umorzyć postępowanie o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokuratora Naczelnej Prokuratury Wojskowej w stanie spoczynku X.Y. za czyn z art. 18 § 2 k.k. w zw. z art. 231 § 1 k.k. w zb. z art. 189 § 2 k.k. w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 3 ustawy o IPN;**
- 2. na podstawie art. 166 p.p. kosztami postępowania obciążyć Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

W dniu 1 lutego 2023 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek Naczelnika Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Białymstoku w przedmiocie wyrażenia zgody na pociągnięcie do

odpowiedzialności karnej prokuratora Naczelnej Prokuratury Wojskowej w stanie spoczynku X.Y. wobec dostatecznie uzasadnionego podejrzenia dopuszczenia się przez wymienionego czynu zabronionego polegającego na tym, że: w dniu 29 stycznia 1982 r. w O., jako funkcjonariusz publiczny – podprokurator Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w O., będący funkcjonariuszem państwa komunistycznego, stosującego wobec osób będących w opozycji do ówczesnej władzy masowe represje, w tym poprzez bezzasadne wykorzystanie przepisów dotyczących stanu wojennego w Polsce, zaosttrzających odpowiedzialność karną, dopuścił się komunistycznej zbrodni stanowiącej także zbrodnię przeciwko ludzkości i przekroczył swoje uprawnienia w ten sposób, iż pełniąc obowiązki oskarżyciela publicznego na rozprawie przed Sądem Okręgu Wojskowego w B., orzekającym na sesji wyjazdowej w O. w sprawie o sygn. [...] przeciwko R. T., działając w zamiarze uzyskania skazania oskarżonego na karę pozbawiania wolności, nakłaniał członków składu orzekającego tegoż Sądu do bezprawnego pozbawienia wolności oskarżonego, wnioskując o wymierzenie wobec niego kary 4 lat pozbawienia wolności, przy czym sąd orzekający skazał wymienionego oskarżonego na karę 3 lat pozbawienia wolności, podczas gdy zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie dawał podstaw do przyjęcia, że swoim zachowaniem R. T. wypełnił znamiona zarzucanych mu czynów z art. 48 ust. 3 w zw. z art. 48 ust. 2 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym, albowiem rozpowszechniona przez oskarżonego w jego zakładzie pracy ulotka nie zawierała żadnych wiadomości posiadających cechy fałszywości, które mogły wywołać niepokój publiczny lub rozruchy, a zawierała wiadomości prawdziwe i była ona jedynie spontaniczną reakcją na wprowadzenie stanu wojennego w Polsce, a w szczególności poddawała krytyce wprowadzone ograniczenia w sferze praw obywatelskich, pracowniczych i związkowych, co stanowiło represję mającą cechy poważnego naruszenia elementarnego prawa humanitarnego oraz naruszenie podstawowych zasad prawa międzynarodowego wobec pokrzywdzonego, w postaci bezprawnego pozbawienia go wolności na okres trwający dłużej niż 14 dni, z powodu prezentowanych i wyrażonych przez niego przekonań i poglądów społeczno-politycznych oraz poważne prześladowanie z powodu przynależności pokrzywdzonego do określonej grupy politycznej członków NSZZ Solidarność,

działając w ten sposób na szkodę interesu publicznego oraz interesu prywatnego pokrzywdzonego, tj. czynu z art. 18 § 2 k.k. w zw. z art. 231 § 1 k.k. w zb. z art. 189 § 2 k.k. w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 3 ustawy o IPN (k. 3-20).

W dniu 19 sierpnia 2024 r. do Sądu Najwyższego wpłynęło pismo pełnomocnika prokuratora X.Y. informujące, iż zmarł on na początku 2024 r. (k. 84). Następnie, w dniu 30 sierpnia 2024 r. do Sądu Najwyższego wpłynęło pismo przewodnie Urzędu Stanu Cywilnego [...] wraz z odpisem skróconego aktu zgonu prokuratora X.Y., który zmarł [...] kwietnia 2024 r. (k. 89-90). Na posiedzeniu prokurator Instytutu Pamięci Narodowej Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Białymstoku wniósł o umorzenie postępowania wobec śmierci prokuratora X.Y.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Postępowanie należało umorzyć z uwagi na zaistnienie ujemnej przesłanki procesowej określonej w art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k. która wyklucza kontynuowanie procedowania w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokuratora Naczelnej Prokuratury Wojskowej w stanie spoczynku X.Y. za czyn z art. 18 § 2 k.k. w zw. z art. 231 § 1 k.k. w zb. z art. 189 § 2 k.k. w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 3 ustawy o IPN.

Zgodnie z dyspozycją wspomnianego art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k. postępowania nie wszczyna się, a wszczęte umarza, gdy oskarżony zmarł. Mając na uwadze, iż powołany przepis znajduje zastosowanie wobec podejrzanego (art. 71 § 3 k.p.k.), tym samym - przenosząc powyższe na grunt postępowania immunitetowego - powyższy odnosi się również do prokuratora objętego wnioskiem, wobec dyspozycji art. 171 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze. Natomiast, w myśl art. 3 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2023 r., poz. 1378 t.j.), akty stanu cywilnego stanowią wyłączny dowód zdarzeń w nich stwierdzonych. W orzecznictwie przyjmuje się, że co do zasady sąd karny jest związany aktem zgonu (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z 1 grudnia 1998 r., IV KKN 492/97, LEX nr 34562). Wyjątkowo tylko w przypadku posiadania dowodów wskazujących na nieprawidłowości okoliczności ujawnionych w akcie zgonu, sąd

karny może czynić samodzielnie ustalenia w tym zakresie (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 maja 2013 r., III KK 380/12, LEX nr 1362576).

Jak wynika z nadesłanego odpis skróconego aktu zgonu (k. 90) objęty wnioskiem prokurator zmarł w dniu 6 kwietnia 2024 r., a zatem po wniesieniu wniosku o uchylenie immunitetu formalnego. Śmierć prokuratora w stanie spoczynku X.Y., zważając na stanowczy charakter art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k. uniemożliwia zatem dalsze postępowanie, skutkując koniecznością jego umorzenia.

Nadto, niniejszemu rozstrzygnięciu nie sprzeciwia się treść przepisu art. 45 ust. 4 ustawy o IPN, zgodnie z którym okoliczność o jakiej mowa w art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k. nie może stanowić przeszkody do wszechstronnego wyjaśnienia okoliczności sprawy prowadzonej o zbrodnie wymienione w art. 1 pkt 1 lit. a ustawy o IPN, a zwłaszcza ustaleniu osób pokrzywdzonych, gdyż rozwiązanie prawne ujęte w tym przepisie, nie dotyczy autonomicznego postępowania sądowego jakim jest postępowanie w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 lutego 2024 r., I ZI 89/23, LEX nr 3690001).

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

r.g.

[a.ł]